faţă proprie, un chip al lui de a vedea lumea şi de a-l răsfrânge pentru alţii. Fiecare îşi face o idee despre lume şi despre om, în funcţie de dimensiunea în care i se proiectează lui însuşi existenţa. Cine se îndoieşte oare că existenţa e clară şi logică pentru francez; adâncă şi nebuloasă pentru german; năvalnică şi dezechilibrată, dar plină de rezonanţe nostalgice, pentru slav; practică şi individuală pentru anglo-saxon; ordonată şi ierarhizată pentru chinez? Mediteraneanul are o viziune uşoară şi colorată a existenţei, lipsită de tirania imperativelor. Nordicul, dimpotrivă, o viziune dramatică, plină de tensiune interioară. Un lucru care ar trece neobservat pentru mediteranean, poate fi un prilej de catastrofă spirituală pentru nordic.

Mai mult decât atât – şi aci încep devierile –, fiecare popor e absolutist în felul său de a vedea. Judecata lui despre existenţă constituie un tipar cu care judecă pe alţii. Franţuzul consideră, de pildă, profunzimea neamţului, nebuloasă; farmecul slavului, nesănătos; spiritul practic al anglo-saxonului, absurd şi lipsit de discernământ. La rândul său, germanul consideră claritatea franceză „superficială"; oscilaţia afectivă a slavului, pierzătoare de fiinţă;